
Signalementen 2007/5

Auteurs: Redactie bureau

Abstract

In 2006 ondergingen bijna 500 ouderen een preventieve gezondheidsscreening. Dit behoorde tot een succesvolle proef die de OsiraGroep (een zorginstelling in Amsterdam) samen met zorgverzekeraar Zilveren Kruis/Achmea uitvoerde. Na afloop bleek uit een enquête dat ouderen behoefte hebben aan een periodieke screening: 95% van de deelnemers wil de screening in het vervolg jaarlijks laten afnemen.

Succesvolle proef gezondheidsscreening voor senioren

In 2006 ondergingen bijna 500 ouderen een preventieve gezondheidsscreening. Dit behoorde tot een succesvolle proef die de OsiraGroep (een zorginstelling in Amsterdam) samen met zorgverzekeraar Zilveren Kruis/Achmea uitvoerde. Na afloop bleek uit een enquête dat ouderen behoefte hebben aan een periodieke screening: 95% van de deelnemers wil de screening in het vervolg jaarlijks laten afnemen.

De inhoud van de gezondheidsscreening is ontwikkeld door verpleeghuisartsen van de OsiraGroep. Een random selectie verzekerden van Achmea – ouder dan 55 jaar en zelfstandig wonend in Amsterdam – werd uitgenodigd voor deelname. Eenvijfde deel van de selectie meldde zich voor de proef. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 64 jaar.

Een gespecialiseerde verpleegkundige en fysiotherapeut namen in een uur diverse tests af: cholesterolgehalte (niet uitgesplitst), Body Mass Index (BMI), heup-taille ratio, bloeddruk, longfunctie, mobiliteit, verhoogd valrisico (in samenwerking met het AMC), pols en glucosegehalte. Ook heeft een verpleegkundige individuele gesprekken gevoerd met de deelnemers.

Bij 46% van de deelnemers werd een verhoogd cholesterolgehalte gemeten en bij 42% van de deelnemers werd overgewicht vastgesteld. Ruim 6% van de deelnemers had een verhoogd valrisico en werd gevraagd deel te nemen aan een valpreventie-onderzoek van het AMC. Er zijn gezondheidsadviezen verstrekt op de volgende gebieden: somatisch, ADL, maatschappelijk, psychisch en communicatie (op basis van de SAMPC-indeling). Ruim 90% van deze adviezen was gericht op een gezondere leefstijl (beweging en voeding).

Onder de deelnemers is enkele weken na deelname een enquête afgenomen. De resultaten waren positief: 95% van de ondervraagden wil de gezondheidsscreening jaarlijks laten afnemen.

Nieuwe interventiemethode om vallen in het verpleeghuis te voorkomen

Per Nederlands verpleeghuis vinden er jaarlijks bijna twee valincidenten plaats met vaak dramatische gevolgen (overlijden en invaliditeit). Bewegingswetenschapper *Jacques Neyens*, 50 jr, ontwikkelde een interventiemethode waarmee het aantal valpartijen flink kan worden verlaagd. Na toetsing gedurende een jaar in twaalf verpleeghuizen bleken er 36 tot > 50 procent minder incidenten. Zijn multidisciplinaire interventiemethode bestaat onder meer uit: het opleiden van professionals, gericht op het herkennen van de valrisico's per individuele patiënt; specifieke valpreventieve maatregelen, zoals oefentherapie, medicijnen of preventieve maatregelen zoals heupbeschermers; aanpassen van de woonomgeving van de instelling, door onder meer te zorgen voor een veilige en herkenbare omgeving, zoals (nacht)verlichting. De methode van Neyens et al. is inmiddels opgenomen in het landelijk Zorg voor Beter Verbetertraject Valpreventie van VWS. Neyens pleit voor het opheffen van budgettaire schotten tussen AWBZ en Zorgverzekeringswet om zijn methode ook praktisch uitvoerbaar te maken.

Proefschrift *Fall prevention in psychogeriatric nursing home residents*, Universiteit Maastricht, 14 juni 2007, 169 p, ISBN 978 90 8590 021 4. Promotores waren prof. dr. W.J.A. van den Heuvel en prof. dr. J.M.G.A. Schols.

Gezonde voeding en een actieve leefstijl vertragen de cognitieve veroudering

Voor de ontwikkeling van effectieve strategieën om normale of pathologische cognitieve achteruitgang bij het ouder worden uit te stellen, moeten modificeerbare risicofactoren worden geïdentificeerd. Klinisch psycholoog/epidemioloog *Boukje van Gelder*, 31 jr, laat in haar proefschrift zien dat een matige koffieconsumptie (drie koppen per dag) een zeer gunstig effect heeft op het behoud van het cognitief vermogen bij een onderzoeksgroep van oudere (70+) mannen. Ook een regelmatige visconsumptie en een lage inname van EPA en DHA vetzuren blijken van belang voor het behoud van een goede cognitie. Daarnaast is het lichamelijke actief zijn en blijven ook op oudere leeftijd belangrijk om cognitieve achteruitgang te vertragen. Ouderen moeten zelf beslissen of ze deze aanbevelingen willen opvolgen. Echter, huisartsen, verzorgers en instellingen dienen over voldoende kennis te beschikken om ouderen te kunnen informeren en stimuleren om een sociaal en lichamenlijk actief leven te leiden en gezond te eten. Proefschrift *Determinants of cognitive decline in older European men*, Wageningen Universiteit, 13 juni 2007, 157 p, ISBN 978 90 8504 649 3. Promotor was prof. dr. ir. D. Kromhout.

Een gezonde leefstijl vertraagt mogelijk het manifest worden van dementie

Verschillende factoren, waaronder hormonale en vasculaire, spelen mogelijk een rol bij het ontstaan van dementie. Onderzoek naar de complexe oorzaken van dementie vordert langzaam. Een ongezonde leefstijl kan de ontwikkeling van dementie op oudere leeftijd mogelijk versnellen. Dit concludeert klinisch epidemioloog en neuroloog i.o. *Frank Jan de Jong*, 31 jr, onderzoeker in het Erasmus MC, in zijn proefschrift 'Endocriene factoren, retinavaten en de kans op dementie'. In zijn onderzoek blijken de hogere schildklierhormoon en lagere testosteronconcentraties geen oorzaak maar gevolg van het dementeringsproces te zijn. Andere bevindingen zijn dat verwijding van de adertjes in het netvlies een maat is voor ontsteking en atherosclerose elders in het lichaam en dat dit verschijnsel tevens is gerelateerd aan een hogere kans op het ontwikkelen van vasculaire dementie en het op jongere leeftijd manifest worden van Alzheimer. Venulaire verwijding blijkt gerelateerd aan hogere cholesterolspiegels, overgewicht en roken. Een ongezonde leefstijl zou de ontwikkeling van dementie dus wel eens kunnen versnellen. Proefschrift *Endocrine factors, retinal vessels, and the risk of dementia*, Erasmus Universiteit Rotterdam, 23 mei 2007, 199 p, ISBN 978 90 8559 287 7. Promotores waren prof. dr. M.M.B. Breteler en prof. dr. P.T.V.M. de Jong

Dementie- en parkinsononderzoek op celbiologisch niveau

Zoogdiercellen bevatten duizenden verschillende eiwitten met een unieke structuur. Al deze eiwitten dienen correct te worden gevouwen in een complexe driedimensionale structuur om biologisch actief te kunnen zijn. Incorrect gevouwen eiwitten worden gewoonlijk snel hervouwen of opgeruimd. Als dit niet snel genoeg gebeurt, kunnen niet of partieel gevouwen eiwitten ongewenste, niet productieve interacties aangaan met andere eiwitten of macromoleculen in de cel. Dit kan o.a. tot dementie of parkinson leiden. Celbioloog *Maria A. Rujano Maldonado*, 33 jr, bestudeerde twee belangrijke systemen waarmee de cel het vouwen van eiwitten controleert: moleculaire chaperonnes, eiwitten (en dan vooral twee zgn. Hsp40-eiwitten) die in staat zijn om aan ontvouwen of misvouwen eiwitten te binden, waardoor er geen ongewenste interacties ontstaan. En opslag in zgn. aggresomen (cytosolische eiwitten). Mede op basis van deze onderzoeksresultaten kunnen in de toekomst mogelijk medicijnen tegen neurodegeneratieve ziektes als dementie en parkinson worden ontwikkeld. Proefschrift *Protein quality control pathways in polyglutamine diseases*, 170 p, ISBN 978 90 367 3062 4, Rijksuniversiteit Groningen, 20 juni 2007. Promotor was prof. dr. H.H. Kampinga.

Bij vergissing werden de auteurs niet vermeld van het in het vorig nummer (TGG 2004;4:215-7) in de rubriek recente onderzoeksliteratuur besproken artikel: Once-yearly zoledronic acid for treatment of postmenopausal osteoporosis. Hier moet volgen: Dennis M. Black, Pierre D. Delmas, Richard Eastell, Ian R. Reid, Steven Boonen, Jane A. Cauley et al. for the HORIZON Pivotal fracture trial. *N Engl J Med* 2007;356:1809-22

Op pagina 219 in hetzelfde nummer staat bij het proefschrift van Joukje Oosterman 'Aging Matters' ten onrechte niet prof. dr. E.J.A. Scherder genoemd als promotor. De daar wel genoemde zes promotores waren de leden van de promotiecommissie.

Auteurs

Redactie bureau

Vilans, Kenniscentrum voor langdurende zorg

Mr. C. S. M. (Cordulia) Hermans-van Leeuwe (rubriek Signalementen)

Dr. Annette Plouvier (redactiesecretaris per 1 september 2020)

Mr. drs. P. J. F. (Paul) van der Kooij (redactiesecretaris tot 1 september 2020)
